

Teologie jako „reflexe“ - ale čeho?

Když pronesl Petr Pokorný 2. října 1996 inaugurační přednášku na ETF UK, v níž uvažoval o „místě teologie na dnešní univerzitě“, užil pro vymezení povahy teologie dost nenápadně formulace, která by nás měla spíše překvapit, ale ve skutečnosti převážně unikla (a nadále uniká) všeobecné pozornosti. Petr Pokorný si „jako inspiraci“ zvolil Pavlovu athénskou řeč ze Sk 17,16n., a poukazuje na jednu „z nejstarších formulí křesťanské víry“, z níž zřejmě - jakožto svědek - Pavel vycházel ve své disputaci „s těmi, kdo věřili v jediného Boha“. A pak Pokorný říká: „Mluví-li Lukáš o svědcích (MARTYRES, z první ... i z druhé ... křesťanské generace, jde o nositele tohoto vyznání, jehož je teologie kritickou reflexí“ (Ročenka ETF 1996-1999, Praha 1999, str. 34). Podle výměru Petra Pokorného na tomto místě je teologie reflexí vyznání křesťanské víry, tedy jak se zdá nikoli reflexí víry samé. Potud by teologie nemusela mít svým neodlučným a neodmyslitelným předpokladem víru samu, ale vztahovala by se k víře jen zprostředkovaně, totiž přes vyznání víry. Teologii by tedy mohl pěstovat také učenec, který by sám věřit nemusel a který by tedy nemusel být ani svědkem víry. Už to samo o sobě ve mně budí značné pochybnosti. Má hlavní pochybnost se však týká něčeho jiného: Pokorný s naprostou samozřejmostí (a tedy i v jeho smyslu „nekritičností“) mluví o „víře v jediného boha“, tedy o víře v někoho či něco. To je však v základním rozporu i se svědectvími evangelií, z nichž dost jasně a zřetelně vysvítá, že sám Ježíš o víře mluvil - a tedy i myslel - docela jiným způsobem. Že tam najdeme i doklady jiného chápání resp. nepochopení toho, jak Ježíš sám víru chápal, nemůže být dostatečným argumentem, protože učedníci velmi často prokazovali malé a dokonce bytostně nedostatečné pochopení Ježíšova učení. Kritická hermeneutika musí proto přísně rozlišovat mezi - byť jen sporadickými - doklady vlastního Ježíšova pojetí víry a mezi tím pojetím, které znamenal jeho pozměnění, nepřesnění, znečištění a falešného chápání (jež se pak velice rozšířilo a dodnes převládá).

(Písek, 070122-2.)